

פתרון הבחינה בגיאוגרפיה, 1 יח"ל מועד קיץ 2011

שאלונים: 574, 057102

מוגש על-ידי: אורי רעי, עדי פז ואלי לוי

מורים לגיאוגרפיה ברשת בתי הספר של יואל גבע

נתי"ב- ניתוח תופעות יסוד במרחב

ענה על ארבע שאלות: על שאלה 1 (חובה), ועל שלוש מהשאלות 2-5.

שאלה 1- מיקום תפרוסת אוכלוסייה ויישובים

סעיף א'

בריטניה נמצאת במערב אירופה. אי בין האוקיינוס האטלנטי והים הצפוני, מצפון לצרפת ומיצר למנש. נמצאת בין קווי האורך 8W (מערב), ל-2E (מזרח), קו האורך 0 חוצה אותה ליד לונדון.

סעיף ב'

הקו המקווקו מחלק את בריטניה לשני איזורים, אנגליה בדרום וסקוטלנד בצפון. ההבדלים ביניהם: אנגליה צפופה הרבה יותר באיזורים העירוניים כמו לונדון וליברפול, יותר מ-200 נפשות ולקמ"ר ובשאר בין 50-100 נפשות וקמ"ר, ואילו בסקוטלנד צפיפות נמוכה. בצפון סקוטלנד פחות מנפש אחת לקמ"ר או לא מאוכלס כלל ובשאר השטח לא יותר מ-50-100 נפש לקמ"ר. רוב היישובים בסקוטלנד קטנים מאוד, מעט מאוד ערים שאוכלוסייתן עד חצי מליון נפש כמו אדינבורו וגלזגו, ואילו באנגליה המטרופולין של לונדון ומספר גדול מאוד של ערים שאוכלוסייתן עד חצי מליון נפשות.

סעיף ג'

הגורמים להבדל:

- (1) **פיזי- החלק הצפוני קר יותר ותנאי האקלים בו קיצוניים יותר.** רוב השטח בחודשי החורף קפוא או קרוב ל-0 מעלות.
- (2) **מבנה הנוף- אנגליה מישורית יותר עם מספר גדול יותר של נהרות, לכן נוח יותר להתיישב בה.** סקוטלנד הררית יותר והריה מגיעים לגובה שבין 1500-2000 מטרים.
- (3) **תחבורה- החלק הדרומי מרושת בכבישים, מסילות ברזל, נמלים ולכן התחבורה בו והנגישות גבוהים יותר ולכן הוא צפוף יותר.**

שאלה 2- אנרגיה

סעיף א'

מרבית שדות הנפט של בריטניה נמצאים בים הצפוני בעיקר בין אנגליה ונורבגיה, שדות נפט ובחלק המזרחי של אנגליה, שדות הגז. הקשיים בניצול הגז כוללים את הים שבו מים קרים וסערות, קשה מאוד להציד אסדות קידוח. קושי נוסף, **האקלים** באיזורים אלה הוא אקלים קיצוני, קר מאוד בחורף. קושי נוסף, **הריחוק מהיבשה** והצורך להעביר את הגז והנפט בצינורות ארוכים ובמיכליות.

סעיף ב'

השינויים הם:

- (1) **הנפט**- משקלו יחסית מוך, חלה בו ירידה גדולה וכיום הוא כמעט ולא משמש ליצור חשמל.
- (2) **הפחם**- ירידה גדולה מ-66% ל-33%, הוא מהווה כיום שליש מיצור החשמל בבריטניה.
- (3) **הגז**- עליה גדולה מאוד. ב-1990 לא היה כמעט שימוש בגז, ב-2010 הגז משמעותי מאוד והוא אחראי ל-40% ליצור החשמל מאנגליה.

סעיף ג'

הגורם העיקרי הוא הידלדלות מקורות הפחם באנגליה עקב שימוש ארוך שנים וניצול, ומנגד גילוי שדות גז חדשים בים הצפוני שזול יותר ופחות מזיק לסביבה לנצל אותם.

שאלה 3- אקלים

סעיף א'

- (1) תחנה מספר 1 מייצגת את אוקספורד שנמצאת בקו רוחב 51N (צפון). תחנה זו מתאפיינת בגשם כל חודשי השנה, אך בכמות נמוכה יותר. בשום חודש אין יותר מ-60 מ"מ גשם והפיזור הוא אחיד, משרע הטמפרטורות גדול יותר, בחורף כ-5 מעלות וחודשי הקיץ כ-18 מעלות- משרע הטמפרטורות גדול יותר מתחנה מספר 2.
- (2) תחנה מספר 2 מייצגת את סטורנווי שנמצאת בקו הרוחב 58N (צפון). אקלים ימי קר וגשום, גשם כל חודשי השנה, עיקר הגשם בחורף בין אוקטובר למרץ. משרע המטמפרטורות קטן יחסית והוא נע בין 13 מעלות בקיץ ל-6 מעלות בחורף.

סעיף ב'

שני גורמים להבדלים:

- (1) **המרחק מהים**- אוקספורד נמצאת במרחק של יותר מ-150 ק"מ מהים, לכן הטמפרטורות בה קיצוניות יותר מאשר בסטורנווי שהיא אי מוקף ים.
- (2) **רוחב גיאוגרפי**- אוקספורד נמצאת בקו רוחב דרומי יותר ולכן ממוזגת יותר כשהקיץ חם יותר.

סעיף ג'

הגורם העיקרי להבדל הוא זרמי הים. לחופי בריטניה מגיע זרם ים חם בחודשי החורף שגורם להתחממות האויר, למיתון הטמפרטורות וליותר גשם. לחופי קנדה באותו קו רוחב זרמים קרים.

שאלה 4- העיר לונדון

סעיף א'

גורמי מיקום של לונדון:

- על נהר, מקור מים ונתיב תעבורה.
- אזור מפרץ טבעי, נמל ים ימי.
- אקלים יחסית נוח, לונדון ממוקמת בדרום אנגליה, אקלים נוח המושפע מזרם הגולף.
- שטח מישורי, נוח לנגישות.

סעיף ב'

תקופה I- עלייה באוכלוסייה (הכפלה באוכלוסייה). סיבה: העידן של תחילת המהפכה

התעשייתית, עדיין רוב החברה באנגליה היא חברה חקלאית.

תקופה II- עלייה גדולה מאוד באוכלוסייה (פי ארבעה). עידן המהפכה התעשייתית. הגירה מאסיבית מהכפר אל העיר. נטישת החקלאות ומעבר לחברה מתועשת, עלייה בריבוי הטבעי עקב ירידה בתמותה והתקדמות הרפואה.

תקופה III- ירידה קלה בגידול האוכלוסייה. תהליך פרבור ובניית ערים חדשות גורמים לפיזור אוכלוסייה עקב צפיפות רבה בעיר. ירידה בריבוי הטבעי בעקבות עליית מעמד האישה.

תקופה IV- עלייה באוכלוסייה עקב הגירה גדולה לאנגליה ממדינות מתפתחות. תופעת הבייבי בום, לאחר מלחמת העולם השנייה עלייה בילודה.

סעיף ג'

בריטניה היא מדינה מפותחת. הגרף משקף את שלבי המעבר הדמוגרפי (מודל ארבעת השלבים). בריטניה נמצאת בשלב הרביעי בו יש ירידה גדולה בגידול האוכלוסייה. ההתמתנות בגידול משקפת עלייה במעמד האישה, יציאה של נשים לעבודה וגידול קטן באוכלוסייה. בריטניה גם סיימה את תהליך העיור ורוב אוכלוסייתה עירונית כבר.

שאלה 5- מנהרת התעלה

סעיף א'

ההשפעות של פתיחת מנהרת התעלה על בריטניה:

- (1) חיבור של בריטניה בקשר יבשתי עם יבשת אירופה. מבחינה פסיכולוגית הבריטי שייכים מקושרים באופן פיזי יבשתי ולא רק דרך הים והאוויר, דבר שמקל על הסחר.
- (2) קיצור הדרך בין פריז ללונדון. אזרחים של שתי המדינות יכולים להיות יוממים.
- (3) קשר רצוף מבחינה תחבורתית לאורך כל שעות היממה ללא בעיות מזג אוויר או סערות בים באמצעות רכבות.

סעיף ב'

נימוק **בעד**: הדבר יגביר את הנגישות בין שתי המדינות ויאפשר מעבר חופשי לכלי רכב פרטיים. נימוק **נגד**: עלות הסלילה יקרה ביותר ובנוסף הדבר ידרוש עלויות תחזוקה נוספות, יגביר את תאונות הדרכים וזיהום האוויר.